

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	4
2.	Bygningsmæssige forhold.....	5
2.1.	Celler	6
2.2.	Bade- og toiletforhold	7
2.3.	Gangarealer	8
2.4.	Opholds- og fritidsrum	9
2.5.	Gårdtursareal	10
2.6.	Vaskefaciliteter	11
2.7.	Køkkenfaciliteter	12
2.8.	Annekset.....	13
2.9.	Observationsceller	16
2.10.	Sikringscelle	18
3.	Arbejde mv., undervisning og fritid.....	20
3.1.	Arbejde mv.....	20
3.2.	Undervisning.....	24
3.3.	Fritid.....	24
4.	Andre forhold.....	25
4.1.	Forplejning.....	26
4.2.	Kvindelige domfældte	27

4.3. Børn og unge	27
4.4. Lægebetjening mv.	28
4.5. Vold.....	29
4.6. Præst.....	30
4.7. Orientering om vilkår for opholdet	30
5. Grønlandsk mad til Anstalten ved Herstedvester/Amtshospitalet Vordingborg, Grøn- lænderafdelingen.....	31
6. Kriminalforsorgen i Frihed	33
7. Samtale med talsmand og domfældte	34
8. Andet	35
9. Gennemgang af rapporter	35
9.1. Enrumsanbringelse	36
9.1.1. Regelgrundlaget.....	36
9.1.2. Anbringelse i enrum.....	36
9.1.2.1.Foreløbig anbringelse i enrum	36
9.1.2.2.Endelig anbringelse i enrum	39
9.1.3. Ophør af enrumsanbringelse	44
9.2. Magtanvendelse	45
9.2.1. Regelgrundlaget.....	45
9.2.2. Betingelser for magtanvendelse	46
9.2.3. Proportionalitetsprincippet	48
9.2.4. Beslutningskompetence.....	48
9.2.5. Tilkald af læge	49
9.3. Anbringelser i observationscelle	50
9.3.1. Retsgrundlaget.....	50

9.3.2. Betingelser for anbringelse.....	50
9.3.3. Begrundelsen for anbringelse.....	51
9.3.4. Magtanvendelse	51
9.3.5. Visitation	52
9.3.6. Kompetence.....	52
9.3.7. Observationsarket	53
9.3.7.1.Lægetilsyn	53
9.3.7.2.Observation.....	54
9.3.7.3.Underskrift.....	55
9.3.8. Ophør.....	56
9.4. Sikringscelleanbringelse	56
9.4.1. Retsgrundlaget.....	57
9.4.2. Anbringelse i sikringscelle	57
9.4.3. Begrundelse for anbringelsen.....	58
9.4.4. Magtanvendelse	58
9.4.5. Visitation og omklædning.....	59
9.4.6. Fiksering.....	59
9.4.7. Kompetence.....	59
9.4.8. Lægetilsyn	60
9.4.9. Tilsyn og notatpligt	61
9.4.10. Ophør.....	62
9.4.11. Efterfølgende kontrol.....	63
10. Opfølgning	63
11. Underretning	63

Den 1. januar 1997 trådte lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand i kraft. I bemærkningerne til lovforslagets § 18 blev det forudsat at ombudsmanden foretager systematiske inspektioner af fængsler til opfyldelse af en anbefaling fra Den Europæiske Komité vedrørende forebyggelse af tortur og anden umenneskelig behandling eller straf.

Som et led i inspektionsvirksomheden foretog jeg og en af embedets øvrige medarbejdere den 19. august 1999 inspektion af Anstalten for domfældte i Nuuk. Til stede under inspektionen var bl.a. vicepolitimester John Kølback, Politimesteren i Grønland og anstaltsleder Torben Thruue.

I forbindelse med inspektionen modtog jeg rapportmateriale til gennemgang, jf. nærmere punkt 9. nedenfor.

Jeg har tidligere den 9. oktober 1993 inspiceret Anstalten for domfældte i Nuuk. Inspektionen er omtalt i Folketingets Ombudsmands beretning for året 1993, side 381ff.

Inspektionen den 19. august 1999 bestod af en indledende samtale med vicepolitimesteren, anstaltslederen og ansatte. Inspektionen bestod endvidere af en rundgang i anstalten og en afsluttende samtale med vicepolitimesteren, anstaltslederen og nogle ansatte.

De domfældte og deres talsmand havde forud for inspektionen ved opslag fået tilbud om en samtale i forbindelse med inspektionen, men hverken de enkelte domfældte eller deres talsmand fremsatte ønske om samtaler. Under rundgangen i anstalten udvekslede jeg imidlertid bemærkninger med adskillige domfældte, jf. nedenfor.

I tilslutning til inspektionen blev der udarbejdet

- et referat af 30. august 1999 af den indledende samtale,
- et notat af samme dato om iagttagelser mv. under rundgangen og
- et referat af 31. august 1999 af den afsluttende samtale.

Med brev af 2. september 1999 sendte jeg det nævnte materiale til henholdsvis Politimesteren i Grønland og Anstalten for domfældte i Nuuk idet jeg bad om at modtage eventuelle bemærkninger eller rettelser. Jeg modtog i den anledning breve af 15. og 16. september 1999 fra henholdsvis anstalten og politimesteren. De fremsendte oplysninger er indarbejdet under de relevante punkter nedenfor.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Anstalten for domfældte i Nuuk, Politimesteren i Grønland og Direktoratet for Kriminalforsorgen til eventuelle bemærkninger som den foreløbige rapport måtte give anledning til. Jeg har ikke modtaget yderligere bemærkninger.

2. Bygningsmæssige forhold

Anstalten for domfældte i Nuuk er åbnet i 1967. Der er senere foretaget bygningsmæssige ændringer. Anstalten består af en hovedbygning med (delvis) kælder og førstesal samt et annekset der ligger i kort afstand fra hovedbygningen.

Såvel hovedbygningen som annekset rummer en tjenestebolig.

Der er i anstalten 54 pladser.

Forud for inspektionen oplyste anstaltslederen i et brev af 22. juli 1999 bl.a. følgende:

”Angående bygningsvedligeholdelsen er der fra centralt hold en mere struktureret bygningsvedligeholdelse under udarbejdelse som kommer til at omfatte alle Kriminalforsorgens bygninger i Grønland. Den påtænkte vedligeholdelsesstruktur forventes at komme til at omfatte en løbende 5 til 6 års periode. Udarbejdelsen er iværksat på grund af en mangelfuld og ofte for dårlig bygningsvedligeholdelse.

Til bygningsvedligeholdelsen af Anstalten i Nuuk, er der for finansåret 1997 udmeldt en række særbevillinger på i alt 427611,00 kroner og for finansåret 1998 er der udmeldt en række særbevillinger på i alt 534403,00 kroner. For finansåret 1999 forventes der en samlet udmelding af særbevillinger på i alt ca. 300000,00 kroner. Disse særbevillinger anvendes hovedsageligt til større opgaver som facadevedligeholdelse, gulvbelægninger, udskiftning af inventar, vedligeholdelse af installationer etc.

Der foreligger på nuværende tidspunkt ikke nogen egentlig vedligeholdelsesplan, men den nuværende renoveringsrunde, som er opstartet ved min tiltrædelse i december 1996 forventes gennemført i finansåret 2001, kan vel tages som udtryk for et ikke ubetydeligt vedligeholdelsesniveau, som iværksættes efter princippet ’Det der trænger hårdest, tages først’.

Efter den gamle tommelfingerregel omkring bygningsvedligeholdelsesniveau generelt, som går på et årligt vedligeholdelsesniveau på ca. ½ til 1% af bygningsværdien, er der således en rimelig balance i dette niveau, idet anstalten i Nuuk må vurderes til at have en bygningsværdi på ca. 30.000.000,00 kroner og henset til ovennævnte vedligeholdelsesniveau for indeværende og to foregående finansår, så ligger niveauet til den gode side.

Angående styringen af den igangværende renoveringsrunde, føres der en kortfattet vedligeholdelsesjournal, således de bevilgede ressourcer udnyttes optimalt.”

2.1. Celler

I hovedbygningen er der på første sal (afdeling A) 14 celler – i stueetagen (afdeling B) er der 12 celler (14 celler ifølge de fremsendte grundtegninger). Herudover er der i stueetagen en sikret afdeling med otte celler og en arrestafdeling med seks celler. Annekset er indrettet med syv celler (med plads til to i hver).

(Ifølge inspektionen af anstalten i 1993 måler cellerne ca. otte m²).

I stueetagen (afdeling B) er de 12 celler placeret over for hinanden med en mellemgang. På afdelingen blev to celler besigtiget efter mit valg.

Disse celler er indrettet med en briks, et skab, en skrivehylde, en boghylde, et tv-bord, en stol, en opslagstavle og lamper. I det ene hjørne er der en vask med koldt og varmt vand, spejl og lampe. Der er i cellerne endvidere et vindue med gardiner. Væggene er malet grå.

I den sikrede afdeling blev også to celler besigtiget efter mit valg. Disse celler er indrettet som cellerne på afdeling B.

På første sal (afdeling A) er de 14 celler placeret over for hinanden med en gang imellem.

Det blev under inspektionen oplyst at de domfældte har mulighed for at medtage eget fjernsyn og egne mindre effekter. Det blev endvidere oplyst at ikke alle madrasser i anstalten er fremstillet af brandhæmmende materiale.

Jeg har ikke bemærkninger til indretningen og vedligeholdelsen af de besigtigede celler.

Cellernes inventar derimod fremstod lidt ramponeret. Jeg anmoder om oplysning om eventuelle planer for udskiftning af celleinventar.

Jeg henstiller at madrasser der ikke er fremstillet af et brandhæmmende materiale, udskiftes med madrasser der er fremstillet af et sådant materiale.

2.2. Bade- og toiletforhold

Hver afdeling er indrettet med toilet- og baderum.

Badeforholdene på afdeling B og A blev besigtiget.

Badeværelset på afdeling B er indrettet med bruser, vask og særskilt toilet. Væggene og gulvet er beklædt med henholdsvis grå fliser og rødlige klinker. Der er to gulvafløb hvoraf det ene på tidspunktet for inspektionen manglede en rist.

Anstaltslederen har i brevet af 15. september 1999 oplyst at den manglende rist efterfølgende er blevet sat i.

På afdeling A er der indrettet et toilet- og baderum med et urinal og et særskilt toilet. Der er endvidere en uafskærmet bruseafdeling, to vaske, spejle og lamper.

Jeg henstiller til anstaltslederen at overveje en etablering af afskærmning af bruseafdelingen.

Herudover har jeg ingen bemærkninger til de besigtigede bade- og toiletforhold.

2.3. Gangarealer

Gangarealet på afdeling B er belagt med gråt linoleum, der er opsat lamper, og dørene er malet røde. Der er ingen udsmykning i øvrigt på dette gangareal.

Gangarealet på afdeling A har hvide vægge med farvede striber. På en væg er der malet et kort over Grønland. Det blev oplyst at udsmykningen er gennemført som et projekt med deltagelse af de domfældte.

Gangarealet i arrestafdelingen har også hvide vægge, og dørene til cellerne er malet røde eller grønne.

De forskelligt farvede døre på afdeling B og i arrestafdelingen udgør efter min opfattelse en udsmykning i sig selv.

Jeg har ingen bemærkninger til gangarealerne.

2.4. Opholds- og fritidsrum

Hver afdeling er indrettet med et opholdsrum.

På afdeling B er der indrettet et kondirum med diverse styrketræningsredskaber. Væggene i rummet er malet lyseblå, og gulvet er belagt med et gråt gulvtæppe. Rummet er udstyret med tre vinduer med gardiner.

Under inspektionen påtalte jeg at der ikke var opsat en vejledning i brug af styrketræningsredskaberne.

Anstaltslederen har i brevet af 15. september 1999 oplyst at vejledningen efterfølgende er blevet sat op.

Herefter har jeg ingen bemærkninger til indretningen af dette opholdsrum.

I afdeling A er der indrettet et fællesrum med dartskive og tv samt bløde, blå sofaer med tilhørende borde. Lokalet er udstyret med to vinduer med gardiner. I forlængelse heraf er der indrettet endnu et fællesrum med tilsvarende møblement, men uden tv.

Af anstaltens husorden fremgår det at anstalten har forskellige spil og bøger til udlån, og at henvendelse herom skal rettes til personalet. Jeg går ud fra at udlånte spil kan medtages til fællesrummet.

Jeg anmoder anstaltslederen om at oplyse hvorvidt de domfældte fra andre afdelinger end afdeling B har mulighed for at benytte afdelingens fællesrum, og om hvorvidt de domfældte på afde-

ling B har mulighed for at benytte fællesrummet på afdeling A. Hvis det er tilfældet, beder jeg om oplysning om hvorvidt der er fastsat nærmere regler for brugen af fællesrummene på afdeling A og B, og i bekræftende fald beder jeg om kopi af sådanne regler.

Jeg har ingen bemærkninger til indretningen af eller inventaret i disse opholdsrum.

I den sikrede afdeling er der indrettet et fællesrum med bordtennisbord og tv. Møblementet består af bløde, blå sofaer med tilhørende borde. Rummet er udstyret med tre vinduer. Gulvet er belagt med gråt linoleum, og dørene er malet røde.

Jeg har ingen bemærkninger til dette opholdsrum.

I arrestafdelingen er der indrettet et fællesrum med tv. Bløde, blå stole med tilhørende borde udgør møblementet. Bordpladerne bar mærker af slukkede cigaretter. Fra loftet hang tre lamper med bulede skærme. Lokalet er udstyret med to vinduer med gardiner. Loft og vægge er malet hvide, gulvet er belagt med gråt linoleum, og dørene er malet røde (bortset fra en enkelt, der er malet gul). Der er ingen (anden) udsmykning.

Bordpladerne og lamperne i dette lokale fremstod medtagne. Jeg henstiller til anstaltslederen at der foretages en istandsættelse af disse dele. I øvrigt har jeg ingen bemærkninger til dette fællesrum.

2.5. Gårdtursareal

Anstalten har to gårdtursarealer – det ene noget mindre end det andet. Disse arealer er bygget op ad en klippe der således danner den ene væg i gården. De

Øvrige vægge er over soklen beklædt med træ. Træbeklædningen var under istandsættelse med maling på tidspunktet for inspektionen. Over gårdene er udsæd et metalnet.

I forbindelse med inspektionen i 1993 blev det oplyst at de domfældte kan være medlem af sportsklubber og lignende. Det blev dengang oplyst at der spilles udendørs fodbold flere gange om ugen og indendørs fodbold i Nusuarq-Hallen en gang om ugen. Det blev samtidig oplyst at der på den største gårdsplads ville kunne indrettes en form for basketballbane ved opsætning af kurve.

Jeg går ud fra at muligheden for medlemskab af en sportsklub – hvilket har betydning for domfældte med udgang – fortsat er til stede, ligesom jeg går ud fra at der er opsat basketballkurve. Herefter har jeg ingen bemærkninger til gårdtursarealerne.

Af § 8 i anstaltslederens bestemmelser af 1. juni 1999 om ordensregler for opholdet i anstalten fremgår det at bl.a. tilbageholdte i almindelighed har adgang til ”2 x ½ times gårdtur pr. dag”. Af § 2, stk. 4, i anstaltslederens bestemmelser af den samme dato vedrørende tilbageholdte fremgår det imidlertid at tilbageholdte dagligt skal have adgang til ”Frisk luft i det fri 1 gang, af 60 minutters varighed”.

Jeg henstiller til anstaltslederen at bringe overensstemmelse mellem de to nævnte regelsæt.

2.6. Vaskefaciliteter

I stueetagen er anstaltens vaskeri beliggende. Rummet er indrettet med to vaskemaskiner og en tørretumbler. Væggene var enkelte steder ved loftslisterne lidt afskallede.

Idet jeg går ud fra at de afskallede steder ved lejlighed vil blive udbedret, har jeg ingen øvrige bemærkninger til dette lokale.

Det fremgår af § 9, stk. 2 og 3, i anstaltslederens bestemmelser om ordensregler for opholdet i anstalten og af anstaltens husorden at de indsatte i anstalten har mulighed for at få vasket privat beklædning, som skal afleveres til vaskemes-teren på nærmere angivne tidspunkter, og at indsatte som ikke har mulighed for at få vasket arbejdstøj på de nævnte dage, med personalets hjælp kan vaske lørdag formiddag.

2.7. Køkkenfaciliteter

Anstaltens køkken med tilhørende spiseafdeling er beliggende på førstesalen i hovedbygningen.

Køkkenet, der er indrettet som et traditionelt storkøkken, gjorde et udmærket indtryk.

Spiseafdelingen er indrettet med borde og stole. Over bordene er der ophængt PH-loftslamper. Langs hele den ene væg er der vinduer med gardiner. På en anden væg er der en stor tavle med oplysninger om menuen. Der er endvidere hængt enkelte billeder op. Væggene er malet i en stærk farve.

Det blev oplyst at der foretages indkøb fra fangere, og at der tilberedes meget grønlandsk mad.

Også spiseafdelingen gjorde et udmærket indtryk.

På de enkelte belægningsafdelinger er der indrettet små tekøkkener.

På afdeling B er der således indrettet et tekøkken med to kogeplader, vask, skab og bord. Der er opstillet et køleskab. Det blev under inspektionen oplyst at te-køkkenet og køleskabet sjældent benyttes.

På den sikrede afdeling er der i en niche indrettet et tekøkken med vask og kogeplader. Der er også her opstillet et køleskab. Det blev oplyst at de domfældte på denne afdeling selv vasker op efter måltiderne.

I arrestafdelingen er der indrettet et tilsvarende tekøkkenafsnit.

Tekøkkenet på afdeling A blev ikke besigtiget.

Tekøkkenerne fremstod i mindre god stand. Herudover gav særligt tekøkkenet på afdeling B indtryk af ikke at blive benyttet særligt meget. Hvad årsagen hertil er (manglende interesse i almindelighed, mindre egnethed på grund af begrænset udstyr og/eller standarden af de fysiske rammer), har jeg i mangel af samtale med de domfældte, jf. nærmere nedenfor, ikke mulighed for at vurdere. Jeg anmoder anstaltslederen om at oplyse hvorvidt en renovering af disse afsnit er indbefattet i den renoveringsrunde som efter det oplyste er opstartet i december 1996, og som forventes gennemført i finansåret 2001. Hvis det ikke er tilfældet, henstiller jeg til anstaltslederen at der i den kommende renoveringsrunde iværksættes istandsættelse af disse lokaliteter.

2.8. Annekset

Annekset er beliggende i en særskilt bygning lidt væk fra hovedbygningen. Det rummer på første sal syv dobbeltceller. (Ifølge oplysninger fra inspektionen i 1993 måler disse celler ca. 15 m².) Fra annekset er der kaldeknop og alarm til vagten. Der foretages endvidere natrondering.

I indgangslokalet er der opstillet et køleskab.

Fra indgangslokalet er der adgang til et særskilt toiletrum der er indrettet med toilet, vask, spejl og lampe. På tidspunktet for inspektionen var låget på cisternen holdt fast herpå med tape. Politimesteren i Grønland har i brevet af 16. september 1999 oplyst at cisternelåget – efter oplysning fra anstaltslederen – efterfølgende er korrekt monteret ved hjælp af en møtrik.

Fra indgangslokalet er der også adgang til et tekøkken med vask, under- og overskabe, fire blus og emhætte.

Cellerne i annekset ligger over for hinanden adskilt af en gang. I den ene ende af gangen er der opsat en mønttelefon.

Celle nr. 6 blev besigtiget efter mit valg. Cellen er indrettet med to senge, et sofabord, en lænestol, to skabe, opslagstavler og en skrivehylde. De domfældte på denne celle har medbragt et tv og en pc. På tidspunktet for inspektionen manglede der gardiner for vinduet.

Anstaltslederen har i brevet af 15. september 1999 oplyst at der efterfølgende er blevet sat gardiner op.

En af de domfældte der bebor denne celle, gjorde opmærksom på at han siden april måned 1999 havde efterlyst en nøgle til cellen. Han gjorde endvidere opmærksom på at vinduet er lidt utæt.

Det blev under inspektionen aftalt med anstaltslederen at anstalten ser på disse spørgsmål.

Idet jeg går ud fra at anstalten har foretaget det fornødne, foretager jeg mig ikke mere vedrørende de rejste spørgsmål.

Celle nr. 4 blev også besigtiget efter mit valg. Denne celle er indrettet med to senge, sofabord, to bløde stole, to skabe, skrivehylde, bogreol og to lave vægskabe. I vinduet er opsat såvel persienne som gardiner. Cellen er personligt udsmykket.

I celle nr. 3 er skabene stillet op som rumdeler. Cellen virkede hyggelig med personlig udsmykning.

I celle nr. 7 påviste beboeren at vinduesrammen er i dårlig stand, hvorfor der trænger vand ind. Han oplyste endvidere at vinduet er meget utæt.

Annekset indeholder desuden et lokale der anvendes som vaske- og baderum. Rummet er indrettet med en vaskemaskine, et toilet, to vaske med spejl over og en bruser uden afskærmning. Væggene er beklædt med grå fliser og gulvet med klinker.

Annekset som sådan gav indtryk af at være meget slidt.

Under inspektionen modtog jeg oplysninger om at den fremtidige anvendelse af annekset er afhængig af resultatet af arbejdet i Den grønlandske Retsvæsenkommission, der blev nedsat i 1994. Kommissionen skal ifølge sit kommissorium foretage en grundig gennemgang og nyvurdering af hele det grønlandske retsvæsen, hvortil hører bl.a. anstalterne. Jeg forstod det sådan at der som følge af kommissionens arbejde bl.a. kan blive tale om nedlæggelse af annekset som belægningsafdeling.

På den baggrund har jeg besluttet ikke at henstille en snarlig og mere omfattende istandsættelse af annekset da der efter min umiddelbare opfattelse må påregnes at medgå betragtelige ressourcer hertil. Jeg går imidlertid ud fra at anstalten – indtil spørgsmålet er afklaret – vil være særlig opmærksom på forhold hvor istandsættelse er påkrævet og ikke tåler opsættelse.

2.9. Observationsceller

Der er i anstaltens kælderplan indrettet to observationsceller. Cellerne er indrettet med en fastboltet seng som eneste inventar. Cellernes vindue er på den udvendige side udstyret med trælameller der er placeret på skrå, et afløb i gulvet med rist, gulvvarme, lampe over døren og et indkigshul i døren. Væggene er malet grønne.

I den ene celle var ruden mærket efter slag.

Det blev under inspektionen oplyst at cellerne er indrettet et år tidligere, og at de har været anvendt fem til otte gange. Anstaltslederen oplyste endvidere at han har rykket Direktoratet for Kriminalforsorgen for inventar til cellerne mange gange.

I forbindelse med en inspektion som jeg i 1993 foretog af Anstalten for domfældte i Qaqortoq, meddelte Direktoratet for Kriminalforsorgen i brev af 31. marts 1995 ombudsmanden at Politimesteren i Grønland over for direktoratet havde foreslået at (den tidligere eksisterende) sikringscelle i den anstalt blev indrettet som observationscelle i overensstemmelse med de indretningsmæssige krav der stilles med hensyn til indretning og udstyr af observationsceller i de danske anstalter. Direktoratet oplyste endvidere at direktoratet havde tilsluttet sig politimesterens indstilling.

Den 6. april 1995 tog ombudsmanden det oplyste om indretning af observationscelle i den celle i anstalten der hidtil havde været benyttet som ”sikringscelle”, til efterretning.

I forbindelse med ombudsmandens behandling af en anden sag (Direktoratet for Kriminalforsorgens sag j.nr. 4.k.97-1331-357) har Direktoratet for Kriminalforsorgen i brev af 19. oktober 1998 meddelt ombudsmanden at der da var bestilt celleinventar mv. til bl.a. observationsceller i Grønland, og at direktoratet samtidig havde anmodet de grønlandske anstalter om at ombygge og indrette sikrings- og observationscellerne i henhold til de regler der gælder for indretning af sikrings- og observationsceller i de danske fængsler (dog med dispensation fra disse regler i et vist omfang for så vidt angår Anstalten for domfældte i Nuuk (forrum og placering af varmeregulator)). Det fremgår af det materiale som direktoratet i den forbindelse sendte til ombudsmanden, at bord og bæk blev bestilt hos arbejdsdriften den 22. juli 1998.

Af Direktoratet for Kriminalforsorgens skrivelse af 27. maj 1994 vedrørende nye regler om anvendelse af observationscelle, sikringscelle, fiksering mv. fremgår det under punkt 2 at direktoratet finder at bl.a. observationsceller bør indrettes og udstyres efter standarder der er foreslået af en arbejdsgruppe vedrørende anvendelse af sikringscelle i Kriminalforsorgens anstalter og arresthuse. Arbejdsgruppen afgav i november 1992 en indstilling om sikringsceller og observationsceller. I indstillingen med tilhørende bilag (bilag 6) er det anført at inventaret i en observationscelle begrænses til en fastspændt vægbriks og et møbel bestående af bord og stol der fastspændes til gulvet. For så vidt angår bord og stol, skal der være tale om et samlet møbel der er fremstillet af massivt træ med afrundede hjørner.

Oplysningerne dels i Direktoratet for Kriminalforsorgens brev af 31. marts 1995, dels om ombygning af anstalten i Qaqortoq i 1997 og af anstalten i Aasi-

aat i 1997 har givet anledning til en vis undren over at direktoratet tilsyneladende først i oktober 1998 har anmodet de grønlandske anstalter om at ombygge og indrette sikrings- og observationscellerne i henhold til de regler der gælder for indretning af sikrings- og observationsceller i de danske fængsler.

Jeg har i forbindelse med min inspektion af Anstalten for domfældte i Qaqortoq anmodet Direktoratet for Kriminalforsorgen om nærmere oplysninger om dette spørgsmål.

Som det fremgår af det der er anført ovenfor, blev det i forbindelse med inspektionen konstateret at observationscellerne ikke er udstyret med et møblement der består af bord og stol.

Det er beklageligt at anstaltens observationsceller ikke er udstyret forskriftsmæssigt. Jeg anmoder anstaltslederen om en udtalelse om årsagen hertil. Hvis forholdet på nuværende tidspunkt ikke er bragt i orden, henstiller jeg at observationscellerne snarest muligt bringes i forskriftsmæssig stand. Jeg udbeder mig underretning når forholdet er bragt i orden.

For så vidt angår ruden som var mærket efter slag, går jeg ud fra at den vil blive udskiftet hvis det skønnes at den i den konstaterede stand kan udgøre en sikkerhedsrisiko.

2.10. Sikringscelle

Anstalten har en sikringscelle der er beliggende over for observationscellerne i kælderen. Cellen er udstyret med en seng og et vindue svarende til vinduerne i observationscellerne. Herudover er der en rude med henblik på indkig i cellen ude fra forrummet. Cellen er også udstyret med en kaldeknop der aktiveres uden for cellen og i vagtstuen, og to lamper. Der er etableret gulvvarme. Væggene er malet grønne.

Der er i tilknytning til observations- og sikringscellen indrettet et toiletrum.

På tidspunktet for inspektionen var remme påmonteret sengen. Det blev oplyst at handsker opbevares i et skab uden for cellen.

I forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Horsens konstaterede han at læderbælte og -remme også dér permanent var påsat sengen i sikringscellen.

Denne konstatering gav ombudsmanden anledning til overvejelser om hvorvidt et sådant permanent udstyr på sengen er i overensstemmelse med det skånsomhedsprincip der er nærmere omtalt i indstilling om sikringsceller og observationsceller, november 1992.

Ombudsmanden tilkendegav som sin umiddelbare opfattelse at det på den ene side ikke ganske kan udelukkes at det påsatte udstyr i nogle tilfælde kan føre til en anvendelse af fikseringsmidler hvor en sådan anvendelse strengt taget ikke er nødvendig. Udstyret kan muligvis også medføre anvendelse af flere fikseringsmidler end de der måtte være nødvendige i det konkrete tilfælde. Hertil kommer at det heller ikke kan udelukkes at udstyret kan være medvirkende til at optrappe en situation med sikringscelleanbringelse således at det blotte syn af udstyret bliver den faktor der udløser en herefter begrundet anvendelse af fikseringsmidler – uanset omfanget heraf. På den anden side fandt ombudsmanden ikke helt at kunne udelukke at udstyret i påsat stand – i hvert fald i et vist omfang – i de tilfælde hvor anvendelse af fikseringsmidler er begrundet, i et vist omfang kan medvirke til at selve anbringelsessituationen ikke trækker ud og således optrappes på grund af den tid der medgår til anbringelsen. Ombudsmanden fandt heller ikke at kunne se bort fra at sikkerhedsmæssige hensyn kan gøre sig gældende i de nævnte tilfælde; dette for så vidt angår såvel den indsatte som de ansatte.

Ombudsmanden har bedt direktoratet om en udtalelse førend han tager endelig stilling til spørgsmålet om et permanent påsat udstyr i form af læderbælte og -remme.

Når ombudsmandens stillingtagen til spørgsmålet foreligger, vil jeg orientere Anstalten for domfældte i Nuuk herom, herunder om hvorvidt jeg har grundlag for at foretage mig videre i relation til min inspektion af anstaltens sikringscelle.

3. Arbejde mv., undervisning og fritid

3.1. Arbejde mv.

Det blev oplyst at der havde været tale om fuld beskæftigelse i det halvandet år der var gået forud for inspektionen.

Det blev samtidig oplyst at tilbageholdte i anstalten ikke har arbejdspligt, og at – forstod jeg – de domfældte der er pensionister, generelt er fritaget for beskæftigelse.

Efter bestemmelsen i § 103, stk. 1, 1. pkt., i den grønlandske kriminallov skal den dømte så vidt muligt beskæftiges med arbejde hvortil han er egnet, eller i det omfang det findes formålstjenligt, oplæres i et for ham passende erhverv.

Efter bestemmelsen i § 12, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 239 af 1. april 1999 om anstaltsophold i Grønland har de domfældte pligt til at påtage sig beskæftigelse efter anstaltens bestemmelse. Efter bekendtgørelsens § 35, stk. 1, finder de forudgående bestemmelser tillige anvendelse på tilbageholdte i det omfang hensynet til sikringen af tilbageholdelsens formål eller hensynet til sikringen af op-

ret-eholdelse af orden og sikkerhed i anstalten gør det nødvendigt, og det er foreneligt med tilbageholdelsens formål. § 35 henviser herved til kapitel 5, § 18 d, i lov om rettens pleje i Grønland.

Efter bestemmelsen i § 1, stk. 1, i anstaltslederens bestemmelser af 1. juni 1999 vedrørende beskæftigelse af anstaltens indsatte har alle domfældte og tilbageholdte pligt til at påtage sig beskæftigelse efter anstaltens bestemmelser.

Jeg anmoder Politimesteren i Grønland om en udtalelse til spørgsmålet om hvorvidt tilbageholdte i anstalten har arbejdspligt. Jeg anmoder også om en udtalelse til spørgsmålet om en generel fri-tagelse af de domfældte der er pensionister, fra beskæftigelse.

Det blev oplyst at anstalten har god kontakt til arbejdspladserne. Anstalten udleverer et informationsbrev til arbejdsgiverne, på arbejdspladserne udpeges en kontaktperson, og arbejdsgiverne meddeler anstalten hvis den domfældte arbejder over eller afslutter sin arbejdsdag tidligere end planlagt.

For så vidt angår beskæftigelse på anstaltens båd, blev det oplyst at der er fire arbejdspladser på båden. Det blev anført at fiskerimuligheden ikke er særligt struktureret, hvilket især har sammenhæng med at der har været fuld beskæftigelse i anstalten i den periode på halvandet år der er gået forud for inspektionen.

På tidspunktet for inspektionen var to domfældte i beskæftigelse i anstaltens centralkøkken.

Antallet af domfældte i beskæftigelse uden for anstalten var på tidspunktet for inspektionen efter det oplyste ca. 40 – der var ikke i alle tilfælde tale om fuld-

tidsbeskæftigelse. Sådanne domfældte modtager almindelig overenskomstmæssig løn.

De domfældte der er beskæftiget i anstalten, f.eks. ved rengøring eller afhentning af fragt på havnen, modtager 49 kr. om dagen. De domfældte der er beskæftiget ved økonomifagene (bygning, køkkenarbejde, vaskeri), modtager 73 kr. om dagen.

Lønindtægten indgår på en personlig bankkonto der administreres af anstalten. Det blev anført at de domfældte hver dag kan hæve penge mod dokumentation for hvad pengene er brugt til, og at de en gang om måneden kan få en kontoudskrift hvis de ønsker det. I øvrigt må de domfældte selv holde regnskab med kontoen.

Der sker ingen tvangsopsparing med henblik på løsladelsen, og anstalten foretager sig efter det oplyste ikke noget særligt for at motivere de domfældte til at spare op.

Af anstaltens husorden og af § 10 i anstaltslederens bestemmelser om ordensregler for opholdet i anstalten fremgår det at der af indtjente beløb betales for kost og logi.

Det fremgår endvidere at der en gang om ugen udbetales lommepenge, og at lommepengenes størrelse er afhængig af om den domfældte har arbejde – i eller uden for anstalten – eller om den domfældte er arbejdsledig. Under inspektionen blev det oplyst at lommepenge udbetales med 365 kr. Jeg går ud fra at lommepenge af en sådan størrelsesorden udbetales til de domfældte der er i beskæftigelse uden for anstalten.

I forbindelse med min inspektion af Anstalten for domfældte i Qaqortoq i 1993 rejste jeg over for Direktoratet for Kriminalforsorgen spørgsmålet om bl.a. beskæftigelsestilbud til de domfældte. I brevet af 31. marts 1995 oplyste direktoratet om dette spørgsmål bl.a. følgende:

”Som anført finder Politimesteren i Grønland og direktoratet det mest hensigtsmæssigt og bedst stemmende med kriminalloven, at der ikke søges etableret egentlige produktionsværksteder i selve anstalterne. Det bør først og fremmest tilstræbes, at de anbragte beskæftiges og uddannes uden for anstaltens regi. Såfremt dette ikke er muligt, er direktoratet imidlertid enig i, at der så vidt muligt skal tilbydes de anbragte anden beskæftigelse. Sådant beskæftigelse består dels i deltagelse i det traditionelle fiskeri- og fangererhverv, dels i udførelse af service- og vedligeholdelsesopgaver (såkaldt økonomiarbejde) på anstalterne. Hertil kommer projektorienterede ad hoc-opgaver med tilknytning til disse hovedbeskæftigelser. Der kan i varierende omfang være knyttet elementer af oplæring/uddannelse til beskæftigelsen.

Direktoratet finder, at den fremtidige beskæftigelse, der ikke kan ske uden for anstaltens regi, også fremover skal være baseret på disse former for beskæftigelse. Direktoratet finder dog samtidig, at der kan være behov for at gennemføre beskæftigelsen i en mere struktureret form, end det i nogle tilfælde sker nu. Det bør således tilstræbes, at der sker en mere systematisk planlægning af beskæftigelsen af den enkelte. Direktoratet finder således for eksempel, at der bør lægges planer for de enkelte indsatte med henblik på at sikre tilbud om relevant beskæftigelse i et omfang svarende til en normal arbejdsuge. Beskæftigelsen kan eventuelt have vekslende indhold af økonomiarbejde, fangstture og projektopgaver.

...

Direktoratet agter at drøfte de nævnte spørgsmål med Politimesteren i Grønland og de grønlandske anstaltsledere”.

I brev af 6. april 1995 tog ombudsmanden det oplyste til efterretning og udbad sig samtidig underretning om hvad resultatet bliver af drøftelserne med Politimesteren i Grønland og de grønlandske anstaltsledere.

Ombudsmanden har herefter i en række skrivelser modtaget meddelelser om spørgsmålet fra Direktoratet for Kriminalforsorgen. Direktoratet har i brev af 20. september 1999 oplyst at der er nedsat en arbejdsgruppe der har til opgave

at overveje hvorledes der kan etableres en mere struktureret beskæftigelse/aktivering i anstalterne i Grønland. Arbejdsgruppens arbejde forventedes afsluttet senest den 1. juli 2000. Senere har direktoratet oplyst at arbejdsgruppens arbejde vil blive afsluttet inden udgangen af september måned 2000. Jeg har endnu ikke fra Direktoratet for Kriminalforsorgen modtaget underretning om resultatet af arbejdsgruppens arbejde.

På den baggrund og da beskæftigelsessituationen for de domfældte efter det oplyste på tidspunktet for inspektionen var gunstig i Nuuk, foretager jeg mig ikke noget vedrørende spørgsmålet om beskæftigelsestilbud til de domfældte i Anstalten for domfældte i Nuuk i relation til denne inspektion.

3.2. Undervisning

Det blev oplyst at al undervisning foregår uden for anstalten, og at der kan gives tilladelse til udgang til såvel dag- som aftenundervisning. De domfældte der modtager undervisning, har samme vilkår som de domfældte der er i beskæftigelse. De domfældte kan modtage studiestøtte der svarer til studiestøtten i Danmark.

Anstalten fik i 1997 en engangsbevilling på 25.000 kr. til som et forsøg at etablere undervisning tre eller fire timer om ugen i grønlandsk og engelsk. Der havde imidlertid ikke været nogen interesse herfor fra de domfældtes side.

Det blev endvidere oplyst at anstalten yder de domfældte råd og vejledning med hensyn til spørgsmålet om undervisning.

Jeg har ikke grundlag for at foretage mig noget vedrørende dette spørgsmål.

3.3. Fritid

Det blev oplyst at de domfældte i fritiden kan dyrke kondi og løb ligesom de kan spille bordtennis og dart. De domfældte kan få udgang til et kondicenter i byen eller til at deltage i sportsaktiviteter, f.eks. fodbold. Igennem de seneste seks år har de domfældte haft mulighed for at benytte en gymnastiksal i byen hver søndag mellem kl. 08.00 og 10.00. Der er i anstalten et ønske om at ændre dette tidspunkt så søgningen hertil kan blive større.

Af anstaltens husorden fremgår det at domfældte efter en uges ophold i anstalten har mulighed for at deltage i de forskellige sportsaktiviteter uden for anstalten. Dette gælder dog ikke de domfældte der disciplinært har mistet retten til udgang, og de domfældte der har mistet retten til fællesskab. Med tilladelse fra overvagtmasteren kan tilbageholdte og de domfældte der ikke har opnået ret til udgang, deltage i aktiviteter uden for anstalten hvis de er ledsaget af personale fra anstalten.

Af husordenen fremgår det også at anstalten har forskellige spil og bøger til udlån, og at henvendelse herom kan rettes til personalet.

Efter bestemmelsen i § 15, stk. 1, i bekendtgørelsen om anstaltsophold i Grønland skal de domfældte have passende mulighed for at holde sig orienteret ved avislæsning, gennem radio og tv mv. Der skal være adgang til lån af bøger og tidsskrifter og så vidt muligt være tilbud om fritidsundervisning og forskellige former for sportsudøvelse.

Jeg anmoder anstaltslederen om at oplyse dels hvori de domfældtes mulighed for at holde sig orienteret ved avislæsning består, dels hvori adgangen for de domfældte til lån af tidsskrifter består.

Jeg har i øvrigt ingen bemærkninger til det oplyste om fritidstilbuddene.

4. Andre forhold

4.1. Forplejning

Anstalten har som nævnt et centralkøkken der fremstiller mad til de domfældte i form af varm mad kl. 12.00 og om aftenen en platte. Forplejningen giver efter det oplyste meget sjældent anledning til klager.

Det blev oplyst at der er et ønske om at indføre selvforplejning i annekset. De videre overvejelser i den henseende er imidlertid afhængig af de overvejelser som Den grønlandske Retsvæsenkommission gør sig med hensyn til anstalten og dens anvendelse.

Af § 11 i anstaltslederens bestemmelser om ordensregler for opholdet i anstalten fremgår det at tilbageholdte, de domfældte der er enrumsanbragt, og de domfældte der ikke har opnået ret til udgang, har mulighed for at foretage indkøb af nydelsesmidler, toiletartikler m.m. ved at rette henvendelse til personalet, som så ved lejlighed vil foretage disse indkøb. (Det indholdsmæssigt tilsvarende fremgår af anstaltens husorden.)

Under inspektionen blev det imidlertid oplyst at anholdte og de domfældte der er anbragt i enrum, har mulighed for i ledsagelse af personalet at foretage indkøb.

Jeg forstår det sådan at de domfældte der er enrumsanbragt, har en lempeligere adgang til at foretage indkøb end det der fremgår herom af ordensreglerne, idet indkøb tillige – går jeg ud fra efter omstændighederne – kan foretages i ledsagelse af personalet.

Øvrige domfældte – forstår jeg – har mulighed for selv at foretage indkøb i byen.

I anstalten er der endvidere opstillet en sodavandsautomat. En lokal butik har det fulde ansvar for automaten, som anstalten intet har at gøre med. Den lokale butik betaler til dækning af strømudgift ca. 30.000 kr. om året. Automaten omsætter for ca. 6.000 til 8.000 kr. om ugen.

4.2. Kvindelige domfældte

I Anstalten for domfældte i Nuuk indsættes såvel mænd som kvinder. På tidspunktet for inspektionen var der indsat otte kvinder i anstalten. Disse kvinder er ikke indsat i en bestemt afdeling.

Det blev oplyst at kønsfællesskabet sædvanligvis ikke volder problemer – kun en eller to gange om året – og at kvinderne i anstalten kan være i fred for mændene og omvendt.

Jeg har ikke grundlag for at foretage mig noget vedrørende spørgsmålet om kønsfællesskab i anstalten idet jeg går ud fra at anstaltslederen til stadighed er opmærksom på om der opstår særlige problemer.

4.3. Børn og unge

Det blev oplyst at børn og unge sædvanligvis anbringes i en pension. Der bliver således kun tale om anbringelse i en anstalt af unge under 18 år hvis der er tale om meget alvorlige forhold.

På tidspunktet for inspektionen var der indsat (i isolation) to tilbageholdte på henholdsvis 16 og 17 år. De pågældende blev ikke beskæftiget på cellerne. Det blev i den forbindelse oplyst at det på grund af langvarig sagsbehandling og involvering af diverse myndigheder vedrørende spørgsmålet om mentalundersøgelse kan tage op til et år før en straffesag domsforhandles.

Jeg går ud fra at anstalten i det omfang det har været muligt, har tilbudt de to tilbageholdte beskæftigelse på cellerne.

4.4. Lægebetjening mv.

Det blev oplyst at der i anstalten ikke forekommer andre euforiserende stoffer end hash. Anstalten kender ikke til nedtrapning af indsatte. Der foretages rutinemæssige visitationer – også ved hjælp af politihunde. Resultatet heraf er imidlertid meget begrænset.

Det blev endvidere oplyst at der i anstalten ikke er tale om indbyrdes afhængighed på grund af hash.

Anstalten har ingen anstaltslæge, og lægen aflægger ikke sygebesøg i anstalten. Ved indsættelse i anstalten undersøges den pågældende, og der udstedes en hel-bredsattest. Hvis det under afsoningen kommer på tale at fastsætte vilkår om antabus, inddrages helbredsattesten i vurderingsgrundlaget for dette spørgsmål. I tilfælde af sygdom under indsættelsen bringes den domfældte til lægen, der eventuelt ordinerer medicin, som anstalten udleverer. I forbindelse med tilsyn af domfældte der er anbragt i sikringscelle, aflægger lægen et tilsynsbesøg. Tilsyn foretages fem til 10 minutter efter lægetilkald, og samarbejdet, der ikke er formaliseret, fungerer efter det oplyste udmærket.

Af bestemmelsen i § 10, stk. 1 og 2, i bekendtgørelsen om anstaltsophold i Grønland fremgår det at de domfældte skal have tilbud om lægebehandling og anden sundhedsmæssig bistand, og at personalet – i tilfælde hvor en domfældt ønsker læge tilkaldt – uden ophold skal underrette læge eller sygeplejerske.

Af § 6 i anstaltslederens bestemmelser om ordensregler for opholdet fremgår det at den domfældte snarest efter indsættelsen vil blive fremstillet for en læge som vil foretage en almindelig helbredsundersøgelse. Det fremgår endvidere at lægeordineret medicin og al håndkøbsmedicin skal opbevares ved personalets foranstaltning i et aflåst skab, hvorfra det kan udleveres efter behov. (Det indholdsmæssigt tilsvarende fremgår af anstaltens husorden.)

Fra min inspektion af Anstalten for domfældte i Qaqortoq er jeg bekendt med at anstaltslederen dér har fastsat ordensregler hvorefter de domfældte snarest efter indsættelsen vil blive tilbudt fremstilling på byens sygehus med henblik på en vurdering af behovet for en egentlig helbredsundersøgelse.

Jeg anmoder anstaltslederen om en udtalelse om baggrunden for at domfældte i Anstalten for domfældte i Nuuk efter anstaltens ordensregler vil blive fremstillet for en læge. Jeg anmoder også om en udtalelse om hvorledes anstalten forholder sig i tilfælde af at en domfældt ikke ønsker at blive fremstillet for en læge.

Idet jeg går ud fra at anstalten i øvrigt forholder sig i overensstemmelse med de nævnte regler i såvel anstaltsbekendtgørelsen som anstaltslederens ordensbestemmelser, har jeg ikke grundlag for at foretage mig videre vedrørende dette spørgsmål.

4.5. Vold

Det blev oplyst at der ikke er en problematik med stærke og svage domfældte i anstalten.

Det blev oplyst at en domfældt havde rykket slipset af en ansat, og at en anden domfældt havde været tæt på at give en ansat et knytnæveslag.

Jeg har ikke grundlag for at foretage mig noget.

4.6. Præst

Det fremgår af § 8 i anstaltsbekendtgørelsen at den domfældte skal have adgang til at modtage besøg af en præst, prædikant, menighedsforstander eller lignende fra det trossamfund han tilhører.

Af anstaltslederens ordensbestemmelser fremgår det endvidere at en domfældt der ønsker en samtale med en præst, kan rette henvendelse derom til personalet. Endelig fremgår det af anstaltens husorden at domfældte og tilbageholdte i almindelighed kan få mulighed for en kirkelig handling ugentligt.

Idet jeg går ud fra dels at anstaltslederens ordensbestemmelser tillige omfatter muligheden for en samtale med de persongrupper der er anført i anstaltsbekendtgørelsens § 8, dels at anstalten forholder sig i overensstemmelse med de nævnte regler, foretager jeg mig ikke noget vedrørende spørgsmålet.

4.7. Orientering om vilkår for opholdet

Efter bestemmelsen i § 2 i anstaltsbekendtgørelsen skal de domfældte ved indsættelsen orienteres om forholdene i anstalten og vejledes om reglerne for opholdet.

Det blev under inspektionen oplyst at en vejledning til domfældte og tilbageholdte er under udarbejdelse. Det er efterfølgende yderligere blevet oplyst at der er planer om ud over vejledningen at udlevere en kopi af anstaltens husorden til de domfældte i forbindelse med indsættelsen i anstalten.

Jeg må forstå det sådan at der på nuværende tidspunkt alene sker en mundtlig vejledning af de domfældte og tilbageholdte.

Jeg går ud fra at anstalten forholder sig i overensstemmelse med anstaltsbekendtgørelsens § 2 ved den mundtlige vejledning. Jeg anmoder om at få tilsendt en kopi af den skriftlige vejledning der er under udarbejdelse, når den foreligger. Jeg anmoder endvidere om at få oplyst hvorvidt det besluttes at udlevere anstaltens husorden eller ikke.

5. Grønlandsk mad til Anstalten ved Herstedvester/Amtshospitalet Vordingborg, Grønlænderafdelingen

Under inspektionen henviste jeg til ønsket hos de indsatte i Anstalten ved Herstedvester og de indlagte på Amtshospitalet Vordingborg, Grønlænderafdelingen, om at modtage grønlandsk mad. Det blev hertil oplyst at anstalten har tilladelse til at indhandle op til 1.000 kg helleflynder mv., og at anstaltens fangst – også værdimæssigt – indgår i den normale husholdning.

Det blev yderligere bemærket dels at der ikke har været kontakt til Anstalten ved Herstedvester – og må jeg gå ud fra Amtshospitalet Vordingborg – vedrørende spørgsmålet, dels at anstalten ikke havde haft mulighed for at sende en forsyning til Danmark.

I forbindelse med min inspektion af Anstalten for domfældte i Qaqortoq fik jeg udleveret Hjemmestyrets bekendtgørelse nr. 34 af 17. december 1996 om fritidsjagtbeviser, anstaltens brev af 6. november 1996 til Direktoratet for Fiskeri, Fangst og Landbrug og Politimesteren i Grønlands breve af henholdsvis den 7. november 1996 og den 2. januar 1997 til anstalten (orienteringsbreve af politimesterens breve af de samme datoer til Direktoratet for Fiskeri, Fangst og Landbrug).

Det fremgår af Hjemmestyrets bekendtgørelse at ikke-erhvervsmæssig fangst, jagt og fiskeri kun må drives af personer med tilladelse dertil fra Landsstyret, og at Landsstyret kun kan dispensere fra reglerne i bekendtgørelsen hvis hensynet til videnskabelige undersøgelser tilsiger det.

Af Politimesteren i Grønlands brev af 7. november 1996 fremgår bl.a. følgende:

”I henhold til Kriminallovens § 103, stk. 1, er det endvidere en væsentlig del af de intentioner, der ligger i kriminalloven omkring fuldbyrdelse af anstaltsdomme, at den domfældte skal bevare sin tilknytning til det grønlandske samfund igennem beskæftigelse under fuldbyrdelsesforløbet som altovervejende hovedregel udenfor anstalten, og det vil derfor være i strid med kriminallovens intentioner omkring resocialisering af de domfældte, såfremt de domfældtes adgang hertil indskrænkes. Navnlig i anstalterne i Aasiaat og Qaqortoq er beskæftigelsesmulighederne for de domfældte udenfor anstalterne meget begrænsede, og adgangen for de domfældte til under opholdet i anstalten at udøve jagt og fiskeri er derfor en meget væsentlig del af de beskæftigelsesmuligheder, som forefindes i anstalterne. Der er således ikke blot tale om, at adgangen til jagt og fiskeri har en rekreativ værdi, men denne adgang har derudover tillige en meget væsentlig resocialiserende og beskæftigelsesmæssig effekt. Udover, at det vil medføre en betydelig og unødvendig administration, såfremt hver enkelt domfældt skal søge et fritidsjagtbevis for at kunne udøve jagt under sit anstaltsophold, vil det tillige medføre væsentlige indskrænkninger i anstalternes mulighed for at udføre det resocialiserende arbejde, som er af vital betydning for en positiv effekt af et anstaltsophold, idet en del af de domfældte muligvis ikke vil opfylde betingelserne for selv at opnå fritidsjagtbevis. Man kan derfor befrygte, at en indskrænkning i disse muligheder vil medføre en forøgelse af risikoen for recidiv til ny alvorlig kriminalitet for de domfældte, hvilket ikke vil være i det grønlandske samfunds interesser.

Såfremt direktoratet måtte fastholde, at der ikke længere skal kunne udstedes erhvervsjagtbeviser til de grønlandske anstalter, vil dette derfor efter min opfattelse have nogle meget negative konsekvenser, uden at man derved opnår en varetagelse af de formål, som lovgivningen vedrørende jagt og fangst tilsiger. I den forbindelse bør der efter min opfattelse også lægges vægt på, at jagten fra de grønlandske anstalter kun i helt ubetydelig grad har indvirkning på bestandene af de grønlandske fangst- og jagtdyr.”

I forbindelse med inspektionen af Anstalten for domfældte i Qaqortoq har jeg udtrykt forståelse for at det er forbundet med meget store vanskeligheder for anstalten at imødekomme ønsket fra indsatte i Anstalten ved Herstedvester og indlagte på Amtshospitalet Vordingborg, Grønlanderafdelingen, om at modtage grønlandsk mad.

Jeg kan forstå at det også for Anstalten for domfældte i Nuuk er forbundet med meget store vanskeligheder at imødekomme det nævnte ønske.

I forbindelse med inspektionen af Anstalten for domfældte i Qaqortoq har jeg endvidere udtalt at jeg i øvrigt går ud fra at arbejdsgruppen der har til opgave at overveje hvorledes der kan etableres en mere struktureret beskæftigelse/aktivering i anstalterne i Grønland (jf. ovenfor under punkt 3.1.), har opmærksomheden rettet mod den problemstilling der fremgår af politimesterens brev af 7. november 1996, og – om fornødent – retter henvendelse til hjemmestyremyndighederne. (Dette har jeg gjort Direktoratet for Kriminalforsorgen bekendt med ved fremsendelse af rapporten vedrørende Anstalten i Qaqortoq til direktoratet.)

Til orientering kan jeg oplyse at jeg under min inspektion af Anstalten for domfældte i Aasiaat modtog oplysning om at Direktoratet for Kriminalforsorgen havde givet anstalten tilsagn om at ville undersøge mulighederne for en eventuel dispensation til anstalten således at anstalten vil kunne sende forsyninger af grønlandsk mad til de nævnte steder. Jeg har i forbindelse med den inspektionen udbedt mig underretning fra direktoratet om hvad der måtte være fortaget i den anledning.

Jeg foretager mig ikke noget vedrørende spørgsmålet i relation til min inspektion af Anstalten for domfældte i Nuuk.

6. Kriminalforsorgen i Frihed

Kriminalforsorgen har indrettet kontorer i anstalten.

Inden for otte dage efter indsættelsen bliver der afholdt en førstegangssamtale mellem den domfældte og Kriminalforsorgen i Frihed, jf. § 2, stk. 2, i anstaltslederens bestemmelser om ordensregler for opholdet i anstalten. Hvis den domfældte herudover ønsker en samtale med kriminalforsorgen, skal der ske henvendelse herom til personalet, jf. § 5 i de nævnte bestemmelser.

Kriminalforsorgen varetager kontakten til de sociale myndigheder bl.a. vedrørende spørgsmålet om bolig i forbindelse med løsladelse.

7. Samtale med talsmand og domfældte

Som et led i inspektionen havde jeg, som nævnt ovenfor i indledningen, tilbudt talsmanden og de domfældte en samtale om henholdsvis generelle forhold i anstalten og de domfældtes egne forhold. Ingen af de domfældte ønskede en sådan samtale.

Under besigtigelsen af anstaltens anneks fremkom to domfældte imidlertid med nogle klagepunkter. For så vidt angår klagepunkterne fra den ene af de domfældte, henviser jeg til det der er anført ovenfor under punkt 2.8.

Den anden domfældte oplyste at han den samme dag havde fået besked på at fraflytte annekset fordi han ikke var stået op om morgenen for at gå på arbejde. Den domfældte oplyste også at han havde udført aftenarbejde for anstalten aftenen forinden.

Under inspektionen aftalte jeg med anstaltslederen at han ville se nærmere på den konkrete sag og orientere mig om resultatet heraf.

I brevet af 15. september 1999 fremsatte anstaltslederen bemærkninger til sagen. Han fremsendte samtidig udskrift af forhørsprotokollen for den 19. august 1999 hvoraf det fremgår at den pågældende domfældte efterfølgende blev enrumsanbragt.

Selv om udskriften falder uden for den periode for hvilken jeg bad om rapportmateriale til gennemgang, jf. nedenfor under punkt 9, har jeg besluttet at inddrage denne udskrift under gennemgangen.

8. Andet

Til orientering for Anstalten for domfældte i Nuuk kan jeg oplyse at de domfældte i forbindelse med min inspektion af Anstalten for domfældte i Aasiaat rejste et spørgsmål der vedrører praksis i de grønlandske anstalter for adgang til udgang der omfatter indkøb.

Jeg har i den forbindelse anmodet Politimesteren i Grønland om en udtalelse der vedrører forståelsen af § 1, stk. 2, i anstaltsbestemmelserne i Anstalten for domfældte i Nuuk om tilladelse til udgang for anstaltens domfældte.

Jeg har også bedt Politimesteren i Grønland om bl.a. en udtalelse om – efter indhentet redegørelse for praksis i bl.a. Anstalten for domfældte i Nuuk – hvorvidt der på området er en ensartet praksis i anstalterne.

Jeg vil senere orientere Anstalten for domfældte i Nuuk om min stillingtagen til det spørgsmål der blev rejst af de domfældte i Anstalten for domfældte i Aasiaat.

9. Gennemgang af rapporter

Under inspektionen anmodede jeg om rapportmateriale vedrørende anvendelse af håndjern, anvendelse af magt, anbringelse i enrum og anbringelse i observations- og sikringscelle samt udskrifter af forhørsprotokollen vedrørende disciplinærforanstaltninger.

Jeg har modtaget 71 (72) rapporter om enrumsanbringelse, to rapporter om magtanvendelse, otte rapporter om observationscelleanbringelse og en rapport om sikringscelleanbringelse. Tallet i parentes angiver at jeg har modtaget to kopier af samme rapport om enrumsanbringelse.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale har jeg navnlig haft opmærksomheden henledt på hvorvidt proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt. Jeg har ved gennemgangen været opmærksom på at de nye regler ikke har været i kraft i lang tid. Gennemgangen giver mig anledning til følgende bemærkninger:

9.1. Enrumsanbringelse

Jeg har som nævnt i alt modtaget 71 rapporter om anbringelse i enrum.

9.1.1. Regelgrundlaget

Regelgrundlaget for enrumsanbringelse består af bekendtgørelse om anstaltsophold i Grønland (bkg. 239/1999) samt af følgende regelsæt fastsat af Politimesteren i Grønland den 1. april 1999: Bestemmelser om adgangen til at anbringe domfældte i de grønlandske anstalter, bestemmelser om procedureregler i forbindelse med afgørelse om enrumsanbringelse, disciplinære foranstaltninger og overførsel til anden anstalt samt bestemmelser om anvendelse og fuldbyrdelse af disciplinære foranstaltninger.

9.1.2. Anbringelse i enrum

9.1.2.1. Foreløbig anbringelse i enrum

Efter § 3 i bestemmelserne om adgang til at anbringe domfældte i de grønlandske anstalter i enrum kan der ske foreløbig anbringelse i enrum – indtil beslutning om endelig enrumsanbringelse kan træffes – hvis der på grundlag af de foreliggende oplysninger eller under hensyn til den udviste adfærd er en begrundet formodning om at den domfældte opfylder betingelserne for anbringelse i enrum. Den domfældte skal i så fald snarest muligt orienteres om begrundelsen for

den foreløbige enrumsanbringelse og have lejlighed til at udtale sig jf. § 3, stk. 2.

I 52 af de 71 rapporter er det udtrykkeligt anført at den domfældte foreløbig skal anbringes i enrum mens det i seks af de 71 rapporter fremgår at der ikke er sket foreløbig enrumsanbringelse. I fem af de 71 rapporter er der iværksat forudgående anbringelse i observationscelle mens den domfældte i en af de 71 rapporter blev anbragt i sikringscelle. I syv af de 71 rapporter fremgår det ikke hvorvidt der er sket foreløbig enrumsanbringelse.

Det bør fremgå af rapporten hvorvidt foreløbig anbringelse i enrum har fundet sted eller ej.

Den domfældte skal snarest muligt orienteres om begrundelsen for den foreløbige enrumsanbringelse og have lejlighed til at udtale sig.

I omtrent halvdelen af de 52 rapporter om foreløbig enrumsanbringelse fremgår det udtrykkeligt at den domfældte har haft lejlighed til at udtale sig, og at den domfældte er gjort bekendt med begrundelsen for enrumsanbringelse. I fem af de 52 rapporter er der intet anført om dette. I resten af rapporterne er der enten kun givet oplysning om at den domfældte har haft lejlighed til at udtale sig eller at den domfældte er blevet gjort bekendt med begrundelsen for enrumsanbringelse.

I en stor del af rapporterne fremgår det således ikke udtrykkeligt hvorvidt der er forholdt i overensstemmelse med bestemmelsernes § 3, stk. 2.

For at sikre at der er forholdt i overensstemmelse med kravet i bestemmelsernes § 3, stk. 2, skal det efter min opfattelse fremgå af rapporten at den domfældte har haft lejlighed til at udtale sig. På trods af at det i mange tilfælde vil være åbenbart for den domfældte hvorfor han anbringes i enrum, mener jeg endvidere at det bør anføres at den domfældte har modtaget en begrundelse for anbringelsen med angivelse af hovedindholdet af begrundelsen.

Jeg henstiller at der gennemføres en praksis der sikrer at det nævnte kommer til at fremgå af rapporterne.

Hvis foreløbig enrumsanbringelse er iværksat, skal sagen – dvs. afgørelsen af spørgsmålet om hvorvidt der skal ske endelig enrumsanbringelse eller ej – fremmest mest muligt, jf. bestemmelsernes § 3, stk. 3. Efter bekendtgørelsen om anstaltsophold i Grønland, § 26, stk. 5, skal disciplinærsager behandles snarest muligt og inden for 24 timer.

Der er i hovedparten af sagerne truffet afgørelse om endelig enrumsanbringelse inden for 24 timer, enten den samme dag eller dagen efter beslutningen om den foreløbige anbringelse i enrum. I ni rapporter fremgår det at der er forløbet længere tid end 24 timer – i visse tilfælde op til tre dage – fra afgørelsen om foreløbig enrumsanbringelse og indtil endelig enrumsanbringelse.

Dette er kritisabelt. Jeg går ud fra at anstalten vil være opmærksom på i fremtiden at iagttage bestemmelsen.

9.1.2.2. Endelig anbringelse i enrum

Efter § 2 i ovennævnte bestemmelser kan domfældte anbringes i enrum såfremt vedkommende på grund af særlige omstændigheder anmoder derom, og såfremt pladsforholdene tillader dette. I andre tilfælde kan anbringelse i enrum efter § 2, stk. 2, kun finde sted såfremt det findes nødvendigt for at forebygge undvigelse eller voldsom adfærd eller det findes påkrævet for at hindre fortsat strafbar virksomhed, herunder brug af euforiserende stoffer.

Endvidere kan anbringelse i enrum efter bekendtgørelsens § 26, stk. 2, nr. 5, og bestemmelsernes § 2, stk. 3, finde sted såfremt der som disciplinær foranstaltning er truffet beslutning herom. I så fald finder politimesterens bestemmelser om anvendelse af fuldbyrdelse af disciplinære foranstaltninger anvendelse på denne form for enrumsanbringelse.

Efter bestemmelsernes § 6 træffes beslutning om enrumsanbringelse og om ophør heraf af institutionens vagthavende leder. Politimesteren skal så hurtigt som muligt underrettes om enrumsanbringelsen.

Der er fastsat nogle særlige bestemmelser om procedureregler i forbindelse med afgørelse om enrumsanbringelse. Af disse bestemmelser § 1 fremgår det at der skal tilvejebringes fyldestgørende oplysninger om de forhold der kan lægges til grund for afgørelsen, førend afgørelse om enrumsanbringelse træffes. Hvor afgørelse om enrum kan træffes uden

forelæggelse for politimesteren – jf. ovenfor – afgør anstaltslederen eller den som han bemyndiger hertil efter § 1, stk. 2, hvorvidt afgørelsen kan træffes på grundlag af de foreliggende oplysninger, eller om det af hensyn til klarlæggelse af de nærmere omstændigheder er påkrævet at indhente yderligere oplysninger, herunder at foretage afhøring af personale og indsatte.

Det fremgår af alle rapporter hvilke oplysninger der er lagt vægt på ved afgørelserne.

Afgørelse om anbringelse i enrum forudsætter efter bestemmelsernes § 2 at den domfældte i fornødent omfang er gjort bekendt med de foreliggende oplysninger, herunder indberetninger og eventuelle afhøringer, samt at den domfældte har haft lejlighed til at udtale sig.

Alle rapporter indeholder en standardtekst hvoraf det fremgår at der er forholdt i overensstemmelse med ovenstående.

Efter bestemmelsernes § 2, stk. 2, skal der førend afgørelse om enrumsanbringelse træffes, af anstaltslederen (eller den som han bemyndiger hertil) gøres notat der indeholder en gengivelse af de omstændigheder, herunder indberetninger og eventuelle forklaringer, der kan lægges til grund for afgørelsen. Såfremt der er sket afhøring af personale eller indsatte, skal der udfærdiges et notat der gengiver den afgivne forklaring.

Det er i ingen af de modtagne rapporter skønnet fornødent at foretage afhøring af andre. Der er i øvrigt forholdt i overensstemmelse med bestemmelsen.

Den afhørte skal have adgang til at gennemlæse notatet og godkende sin forklaring, og det skal anføres om godkendelse er sket.

Det er anført i alle rapporterne (som en del af standardteksten) at den domfældte er gjort bekendt med retten til ikke at godkende referatet af sin egen forklaring. Der er i øvrigt forholdt i overensstemmelse med bestemmelsen.

Alle afhøringer skal efter § 2, stk. 3, overværes af et persona-ledlem, og den indsatte kan ved afhøring vælge at lade sig bistå af en anden person.

Det er kun i en del af rapporterne anført hvem der har overværet afhøringen.

For at sikre at der forholdes i overensstemmelse med denne regel, og for at sikre at det er muligt at efterprøve dette, bør det efter min opfattelse fremgå af rapporten hvem der har overværet afhøringen.

Jeg henstiller at der gennemføres en praksis der sikrer at det nævnte kommer til at fremgå af rapporterne.

Den indsatte har i ingen af rapporterne anmodet om at lade sig bistå af en anden person.

Jeg går ud fra at den domfældte ikke i nogen af sagerne har fremsat anmodning herom.

Efter § 2, stk. 4, skal der udfærdiges et notat om den trufne afgørelse. Notatet skal indeholde en gengivelse af de omstændigheder som lægges til grund for afgørelsen. Notatet kan udfærdiges med en henvisning til det i stk. 2 nævnte notat, der i påkommende tilfælde vedhæftes notatet som bilag.

Der er forholdt i overensstemmelse med reglen i alle rapporterne.

Notatet skal endvidere indeholde oplysninger om hvorvidt der er overtrådt bestemmelser og i givet fald hvilke, samt en fyldestgørende begrundelse for afgørelsen.

Der er forholdt i overensstemmelse med reglen i alle rapporterne.

Den domfældte skal efter § 2, stk. 5, altid gøres bekendt med begrundelsen for den trufne afgørelse.

Det er et krav at rapporten indeholder en fyldestgørende begrundelse for afgørelsen, jf. umiddelbart ovenfor. I de tilfælde hvor den domfældte underskriver rapporten, bliver den domfældte bekendt med begrundelsen for enrumsanbringelsen.

I 14 af de rapporter som jeg har modtaget, har den domfældte ikke ønsket at underskrive rapporten. I disse tilfælde skal den domfældte have en mundtlig begrundelse for afgørelsen.

Det fremgår ikke af de rapporter som jeg har modtaget, og hvor den domfældte ikke har ønsket at underskrive rapporten, at den domfældte har modtaget en mundtlig begrundelse for afgørelsen.

For at sikre at det er muligt at efterprøve at en sådan mundtlig begrundelse er givet, bør det efter min opfattelse anføres i rapporten at dette er sket.

Jeg henstiller at der gennemføres en praksis der sikrer at det nævnte kommer til at fremgå af rapporter.

Efter § 2, stk. 6, kan den domfældte anmode om en udskrift af det i stk. 4 nævnte notat. Oplysninger kan udelades i den nævnte udskrift i det omfang hensynet til anstaltens sikkerhed eller til enkeltpersoner klart tilsiger dette.

Det er i alle rapporter (som en del af standardteksten) anført at den domfældte kan anmode om en udskrift af notatet om disciplinærsagen.

En rapport (af 1. juni 1999) mangler den domfældtes udskrift uden at det er angivet hvorfor.

Jeg går ud fra at der er tale om en enkeltstående fejl.

Efter bestemmelsernes § 3 er der mulighed for at påklage afgørelsen til politimesteren, og politimesterens afgørelse kan påklages til Det Grønlandske Kriminalforsorgsnævn. Den domfældte skal efter § 3, stk. 2, underrettes om klageadgangen, og dette skal fremgå af det i § 2, stk. 4, nævnte notat.

Det er denne del af rapporternes fortrykte tekst (på såvel grønlandsk som dansk) der er placeret oven over det sted hvor den domfældte skal underskrive rapporten.

9.1.3. Ophør af enrumsanbringelse

Efter bekendtgørelsen om anstaltsophold i Grønland, § 26, stk. 3 og 4, skal en afgørelse om anbringelse i enrum ske for et bestemt tidsrum der fastsættes under hensyn til overtrædelsens art og omfang. Hvis det skønnes påkrævet at træffe afgørelse om enrumsanbringelse for et tidsrum længere end tre døgn, forelægges spørgsmålet for politimesteren.

Der er i 70 af de 71 sager truffet afgørelse om enrumsanbringelse for et tidsrum af højst tre døgn. I 21 sager er der truffet afgørelse om enrumsanbringelse for et tidsrum af to eller tre dage. I de resterende sager er der truffet afgørelse om enrumsanbringelse for et tidsrum af én dag – omtrent halvdelen af disse skyldes arbejdsvægring.

I et tilfælde (rapport af 23. juli 1999) er den domfældte blevet pålagt en sanktion på fem dage i enrum på grund af undvigelse. Det er anført at beslutningen har været forelagt for Politimesteren i Grønland.

Efter bestemmelserne om adgangen til at anbringe domfældte i de grønlandske anstalter i enrum, § 4, må enrumsanbringelse ikke udstrækkes længere end formålet tilsiger. Hvis den domfældte selv har anmodet om enrumsanbringelse, ophører denne når han på ny er indforstået med ophold i fællesskab.

Af bestemmelsernes § 6 fremgår bl.a. at afgørelsen om enrumsanbringelsens ophør træffes af institutionens vagthavende leder.

Min gennemgang af rapporterne giver mig ikke på disse punkter anledning til bemærkninger.

De øvrige bestemmelser vedrører enrumsanbringelse for et længere tidsrum og er derfor ikke relevante her.

9.2. Magtanvendelse

Jeg har som nævnt modtaget to rapporter om anvendelse af magt. I begge sager blev den domfældte enrumsanbragt. De enrumsanbringelsesrapporter der er udarbejdet i denne forbindelse, er gennemgået ovenfor sammen med de øvrige rapporter om enrumsanbringelse.

9.2.1. Regelgrundlaget

Reglerne om magtanvendelse findes i bekendtgørelse om anstaltsophold i Grønland samt i bestemmelser om magtanvendelse over for domfældte i de grønlandske anstalter, der er fastsat af Politimesteren i Grønland.

9.2.2. Betingelser for magtanvendelse

Efter bekendtgørelsen om anstaltsophold i Grønland, § 23, må magtanvendelse over for domfældte kun finde sted hvis det er absolut nødvendigt for at afværge truende vold eller betvinge voldsom modstand (nr. 1), for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 2), for at hindre bortgang eller standse den domfældte i at bortgå (nr. 3) eller for at gennemføre nødvendig visitation eller personalets anvisning om opholdssted (nr. 4). Magtanvendelse sker i øvrigt efter nærmere regler der fastsættes af politimesteren, jf. § 23, stk. 2.

Politimesteren i Grønland har i tilknytning hertil fastsat nogle bestemmelser om magtanvendelse over for domfældte i de grønlandske anstalter. Magtanvendelse over for domfældte er herefter kun tilladt i henhold til disse bestemmelser, dog bortset fra nødværge i overensstemmelse med lovgivningens almindelige regler, jf. bestemmelse § 1.

Efter bestemmelse § 2 kan personalet anvende magt når øjeblikkelig indskriden er nødvendig for at afværge personlig overlast (nr. 1), for at hindre selvmord eller selvbeskadigelse (nr. 2) eller for at hindre undvigelse eller standse undvegne hvis der er grund til at tro at dette ikke kan gennemføres på anden måde (nr. 3).

Efter bestemmelse § 3 kan personalet anvende magt hvis det er nødvendigt for at gennemføre visitation i tilfælde hvor der er grund til at antage at den domfældte ellers vil volde skade på sig selv eller andre (nr. 1), for at gennemføre visitation der må anses for påkrævet for at hindre strafbart forhold eller i øvrigt af sikkerhedsmæssige hensyn (nr. 2), eller for at gennemføre personalets anvisninger om opholdssted (nr. 3).

Magtanvendelse efter § 2 kan omfatte håndkraft (greb, herunder greb om overarm for at føre eller lede den domfældte i en bestemt retning) og brug af stav (§ 2, stk. 2), mens magtanvendelse efter § 3 kun kan omfatte brug af håndkraft (§ 3, stk. 3).

I begge magtanvendelsesrapporter er der anvendt magt for at afværge personlig overlast. I den ene rapport er magtanvendelse tillige anset for påkrævet for at gennemføre anvisning om opholdssted.

I begge magtanvendelsesrapporter er det ved afkrydsning i rubrik 6 anført at magtanvendelse bestod af håndkraft. Dette er kun uddybet i den ene rapport (rapport af 6. juli 1999), hvor det er anført at den domfældtes arme blev ført om på ryggen, og at armlåsning fandt sted. I den anden rapport (rapport af 24. maj 1999) er dette uddybet i rubrik 12 ("Anstaltslederens bemærkninger"): "Under episoden er der udelukkende anvendt normale puf og skubteknikker".

Jeg mener at det vil være mest korrekt at den/de der har medvirket til anvendelse af magt, selv anfører hvilken form for magtanvendelse der er anvendt (som sket i rapport af 6. juli 1999).

Af bestemmelserne om magtanvendelse, § 2, stk. 2, fremgår det at magtanvendelse i form af håndkraft kun kan bestå af "greb, herunder greb om overarm eller lignende for at føre eller lede den domfældte i en bestemt retning". Det er derfor ikke tilladt at anvende "puf og skubteknikker".

Jeg beder anstalten om en udtalelse herom.

9.2.3. Proportionalitetsprincippet

Efter bestemmelse § 4 forudsætter al magtanvendelse at mindre indgribende foranstaltninger forgæves har været anvendt eller åbenbart vil være uanvendelige. Anvendelse af magt skal altid ske med besindighed og uden at overskride det for øjemedet påkrævede, og der må i det enkelte tilfælde kun anvendes det efter forholdene mindst vidtgående magtmiddel.

Det er i begge rapporter ved afkrydsning i rubrik 5 angivet at magtanvendelse er søgt undgået ved samtale.

I den ene rapport (rapport af 24. maj 1999) er det anført at magtanvendelse tillige er søgt undgået ved anbringelse i enrum. I beskrivelsen af episoden er det anført at den domfældte på vej til sin celle blev truende og voldelig, og at det derfor var nødvendigt at ”han blev bragt ind på cellen”, samt at han skulle være anbragt i enrum indtil afgørelsen fandt sted.

Jeg forstår beskrivelsen af episoden i denne rapport således at magtanvendelse var nødvendig for at få den domfældte anbragt i enrum. I så fald er det ikke korrekt at anføre at magtanvendelse har været forsøgt ”undgået” ved anbringelse i enrum.

For så vidt angår beslutningerne i de to rapporter om anbringelse i enrum, henviser jeg til afsnittet ovenfor hvor disse enrumsanbringelsesrapporter er gennemgået.

9.2.4. Beslutningskompetence

Beslutning om magtanvendelse træffes som udgangspunkt af anstaltslederen eller dennes stedfortræder. Hvis forholdene ikke tillader at man afventer anstaltslederens eller stedfortræderens afgørelse, træffes beslutningen af den tilstedeværende funktionær, jf. § 2, stk. 4, og § 3, stk. 3.

Hvis magtanvendelse efter § 2 er besluttet af den tilstedeværende funktionær, skal anstaltslederen eller dennes stedfortræder normalt omgående underrettes om det passerede, jf. § 2, stk. 4. (Denne pligt består ikke for så vidt angår magtanvendelse efter § 3.)

Det er i begge rapporter angivet at der er givet underretning om magtanvendelsen til ”Anstaltsleder/Bagvagt”, og i begge tilfælde er dette sket inden for 10 minutter.

Rapporterne giver mig ikke anledning til bemærkninger på dette punkt.

9.2.5. Tilkald af læge

Efter bestemmelsernes § 7 skal lægen tilkaldes hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst hos den domfældte i forbindelse med anvendelsen af magt, eller i tilfælde hvor den domfældte selv begærer lægehjælp.

Der har i ingen af rapporterne været tilkaldt læge.

Jeg går ud fra at lægetilkald ikke er skønnet nødvendigt, og at den domfældte ikke selv har anmodet herom i de to sager.

9.3. Anbringelser i observationscelle

Jeg har som nævnt modtaget otte rapporter om anbringelse i observationscelle. I fem af disse har observationscelleanbringelsen resulteret i anbringelse i enrum. De rapporter om anbringelse i enrum der er udarbejdet i denne forbindelse, er gennemgået ovenfor i forbindelse med de øvrige enrumsanbringelsesrapporter.

9.3.1. Retsgrundlaget

Reglerne om anbringelse i observationscelle findes i bekendtgørelsen om anstaltsophold i Grønland og i Politimesteren i Grønlands bestemmelser om anvendelse af observationscelle mv. i de grønlandske anstalter.

9.3.2. Betingelser for anbringelse

Efter bekendtgørelsens § 24 kan domfældte kun anbringes i observationscelle såfremt det skønnes påkrævet for at hindre hærværk, såfremt afgørende hensyn til opretholdelse af ro og sikkerhed i institutionen kræver det, eller såfremt der skønnes at være behov for særlig observation. Anbringelse i observationscelle sker efter regler som er fastsat af politimesteren, jf. § 24, stk. 4.

Efter bestemmelseernes § 1 kan anbringelse i observationscelle kun finde sted såfremt det skønnes påkrævet for at hindre hærværk (nr. 1), såfremt afgørende hensyn til opretholdelse af ro og sikkerhed i institutionen kræver det (nr. 2), eller der skønnes at være behov for særlig observation (nr. 3).

Anbringelsesgrundlaget er således fordelt på de modtagne rapporter:

Rapport nr.	1	2	3	4	5	6	7	8
§ 1, stk. 1, nr. 1	X				X		X	
§ 1, stk. 1, nr. 2	X		X	X	X	X	X	X
§ 1, stk. 1, nr. 3	X	X	X	X		X		X

9.3.3. Begrundelsen for anbringelse

I syv af rapporterne er der redegjort for forløbet indtil beslutning om anbringelse i observationscelle er truffet. I rapport nr. 8 (rapport af 7. juni 1999 (der fejlagtigt er angivet som "07.05.99")) er følgende anført: "df. efter udeblivelse kommet retur under politiets hænder. Df. er stille og rolig under indsættelsen". Af den tilhørende rapport om en-rumsanbringelse af 7. juni 1999 er det yderligere anført at den domfældte var meget beruset.

Dette burde efter min opfattelse også have været anført i rapporten om anbringelse i observationscelle.

9.3.4. Magtanvendelse

I to tilfælde har der været anvendt magt i forbindelse med indsættelse i observationscelle. I det ene tilfælde er der brugt håndkraft i form af skub og armlås.

For så vidt angår brug af skub, henviser jeg til det som jeg har anført ovenfor.

I det andet tilfælde er det anført at den domfældte "blev holdt tilbage med magt og bragt ned til observationscellen".

Denne beskrivelse er efter min opfattelse upræcis. For at sikre at den foretagne magtanvendelse er i overensstemmelse med reglerne herom, burde beskrivelsen derfor i dette tilfælde have været uddybet.

9.3.5. Visitation

Efter bestemmelse ernes § 3 kan visitation og omklædning foretages såfremt det skønnes påkrævet.

I seks tilfælde er det angivet at visitation og omklædning er foretaget.

I de resterende to tilfælde er visitation og omklædning ikke foretaget.

Idet jeg går ud fra at visitation og omklædning i disse tilfælde ikke er fundet påkrævet, har jeg ingen bemærkninger hertil.

9.3.6. Kompetence

Efter bestemmelse ernes § 2 træffes beslutning om anvendelse af observationscelle af anstaltslederen eller af den han bemyndiger dertil. Dette skal i rapporterne angives ved afkrydsning i rubrik 1. I rubrik 4 skal det angives hvem der har medvirket til anbringelse i observationscelle.

I et tilfælde er det angivet at beslutning om anbringelse er truffet af anstaltsleder/bagvagt, mens det i seks tilfælde er angivet at beslutning om anbringelse er truffet af vagtleder/funktionær da henvendelse til anstaltsleder/bagvagt ikke kunne afventes.

I et tilfælde (rapport af 26. maj 1999) er der ikke sket afkrydsning i rubrik 1.

Dette er en fejl.

I tilfælde hvor beslutning om anbringelse ikke er truffet af anstaltsleder/bagvagt, er det efter bestemmelserne om anvendelse af observationscelle ikke et udtrykkeligt krav – modsat bestemmelserne om anbringelse i sikringscelle – at der sker underretning af anstaltsleder/bagvagt, jf. bestemmelsernes § 2.

Den der underskriver en rapport om anbringelse i observationscelle, står dog inde for at underretning af anstaltsleder/bagvagt er foretaget, jf. rapportens rubrik 8.

Jeg går derfor ud fra at det er anstaltens praksis at der også i sager om anbringelse i observationscelle sker underretning af anstaltsleder/bagvagt.

Ved anbringelse i sikringscelle skal det udtrykkeligt angives hvornår en sådan underretning har fundet sted, da denne efter bestemmelsernes § 11 skal ske ”så hurtigt som muligt”. Der gælder ikke et tilsvarende udtrykkeligt krav for anbringelse i observationscelle.

Jeg beder anstalten om en udtalelse om hvilken praksis der følges med hensyn til underretning af anstaltsleder/bagvagt.

9.3.7. Observationsarket

9.3.7.1. Lægetilsyn

Efter bestemmelsernes § 4 skal læge tilkaldes hvis der er konkret mistanke om sygdom, eller hvis den domfældte selv begærer lægehjælp. Det skal angives på observationsarket for observationscelleanbragte i rubrik 3 hvorvidt lægetilsyn er skønnes nødvendigt.

I syv tilfælde er det på denne baggrund angivet i rubrik 3 at lægetilsyn ikke er skønnet nødvendigt. I et tilfælde (rapport af 7. juli 1999) har jeg ikke modtaget kopi af observationsarkets side 1.

Jeg går ud fra at det også i denne rapport er angivet hvorvidt lægetilsyn er skønnet nødvendigt.

9.3.7.2. Observation

Efter bestemmelsernes § 6 skal den domfældte under ophold i observationscelle jævnligt tilses af personalet, og enhver der tilses den pågældende, skal foretage notat på et observationsskema. Notatet skal indeholde oplysning om tidspunktet for tilsynet samt oplysning om den pågældendes tilstand, herunder eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde anbringelsen.

Det er ikke nærmere præciseret hvad der skal forstås ved ”jævnligt”. I de fleste tilfælde er det angivet at tilsyn er foretaget med 35 til 55 minutters mellemrum. I enkelte rapporter er det anført at der i nogle tilfælde gået en til to timer mellem tilsyn, og i en enkelt rapport (rapport af 23. juli 1999) er det angivet at der er foretaget tilsyn kl. 3.00, kl. 6.48 og kl. 8.15.

I hvert fald den sidstnævnte rapport opfylder efter min opfattelse ikke kravet om jævnlige tilsyn. Jeg går ud fra at anstalten fastsætter tidsintervallet mellem de enkelte tilsyn ud fra et skøn over den domfældtes tilstand, og at det er dette der begrundes forskellen i intensiteten af de foretagne tilsyn. I almindelighed bør der ikke gå mere end ca. en time mellem tilsynene.

I alle tilfælde er der gjort notat om tidspunkterne for tilsyn og om den domfældtes tilstand og lignende.

9.3.7.3. Underskrift

Observationsarket for anbragte i observationscelle indeholder i rubrik 4 et krav om underskrift for udfyldelse af punkterne 1 til 3 (om anbringelsesgrundlag, iværksættelsestidspunkt og lægetilsyn) samt om tidspunktet for underretning af anstaltsleder eller bagvagt.

I to tilfælde (rapport af 23. juli 1999 og rapport af 24. juni 1999) mangler angivelsen af tidspunktet for underretning af anstaltsleder/bagvagt, og i sidstnævnte tilfælde er underskriften for udfyldelse af observationsarket placeret i rubrik 2 (rubrik 8 er tom).

Dette er en fejl.

I et tilfælde (rapport af 7. juli 1999) har jeg ikke modtaget observationsarkets side 1. I de øvrige rapporter er der angivet

vet såvel tidspunkt som underskrift for udfyldelse af observationsarket.

9.3.8. Ophør

Ophold i observationscelle må efter bestemmelsernes § 19 ikke udstrækkes længere end det skønnes absolut påkrævet.

Varigheden af indsættelse i observationscelle er i de rapporter som jeg har modtaget, mellem to og seks timer, i et enkelt tilfælde (rapport af 24. juni 1999) dog 17 timer. I et tilfælde (rapport af 7. juni 1999 (fejlagtigt dateret "07.05.99")) er det ikke angivet hvornår anbringelsen i observationscelle er ophørt. Observationsarkets sidste notering er "kl. 8.20 domfældte sover".

Det er beklageligt at det ikke er noteret hvornår den indsatte kom ud af observationscellen. Jeg går ud fra at dette er sket kort tid efter.

Beslutning om ophør af observationscelleanbringelse træffes af anstaltslederen eller den han bemyndiger hertil, jf. bestemmelsernes § 19, stk. 2.

I seks tilfælde er det i rapporten angivet at beslutningen er truffet af anstaltslederen/bagvagten mens det i de resterende to tilfælde er angivet at beslutningen er truffet af en bemyndiget.

9.4. Sikringscelleanbringelse

Jeg har modtaget én rapport om anbringelse i sikringscelle. Den domfældte blev efterfølgende anbragt i enrum. Den rapport der er udarbejdet i denne forbindelse, er medtaget i afsnittet ovenfor om rapporter om enrumsanbringelse.

9.4.1. Retsgrundlaget

Regelgrundlaget for anbringelse i sikringscelle består af bekendtgørelse nr. 239 af 1. april 1999 om anstaltsophold i Grønland samt af Politimesteren i Grønlands Bestemmelser om anvendelse af observationscelle, sikringscelle, fiksering mv. i de grønlandske anstalter af 1. april 1999.

9.4.2. Anbringelse i sikringscelle

Efter bekendtgørelsens § 25, stk. 2, og bestemmelsernes § 8, stk. 1, må anbringelse i sikringscelle kun finde sted såfremt det er nødvendigt for at afværge truende vold, for at betvinge voldsom modstand eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse.

Efter bestemmelsernes § 8, stk. 2, må anbringelse i sikringscelle kun anvendes når forholdene gør det absolut påkrævet, og når andre lempeligere midler, herunder udelukkelse fra fællesskab, har været forsøgt eller åbenbart vil være utilstrækkelige.

I den rapport som jeg har modtaget, er det ved afkrydsning i rubrik 3 angivet at anbringelse i sikringscelle er anset for påkrævet for at afværge truende vold og for at betvinge voldsom modstand.

I rapporten er det videre angivet at anbringelse i sikringscelle er søgt undgået ved samtale, ved anbringelse i enrum og ved anvendelse af håndjern.

9.4.3. Begrundelse for anbringelsen

Rapportens rubrik 2 skal udfyldes med en udførlig beskrivelse af forløbet indtil beslutning om sikringscelleanbringelse træffes.

I rapporten er det anført at den domfældte blev fikseret i sikringscelle ”da han ikke kunne styre sig selv”.

Denne beskrivelse er mangelfuld og burde efter min opfattelse have været uddybet.

9.4.4. Magtanvendelse

Det skal i rubrik 6 anføres hvorvidt magtanvendelse har været anvendt, herunder om magtanvendelse er anvendt ved brug af håndkraft eller af stav. I den rapport som jeg har modtaget, er magtanvendelse anvendt i form af håndkraft.

Hvis der har været anvendt magt, skal magtanvendelsen kort beskrives i rubrik 6 i rapporten.

I den rapport som jeg har modtaget, er her anført at den domfældte var til fare for sig selv og for sine omgivelser, at man ikke kunne komme i kontakt med den domfældte, at den domfældte råbte, skreg og græd, samt at den domfældte truede alle betjente.

Dette er ikke en beskrivelse af den magt der har været anvendt. For at sikre at den anvendte magt er i overensstemmelse med reglerne herom, skal det efter min opfattelse angives hvori magtandelsen bestod.

9.4.5. Visitation og omklædning

Ved anbringelse i sikringscelle skal der foretages visitation og omklædning, jf. bestemmelsernes § 9.

Det er i rapportens rubrik 5 ved afkrydsning anført at visitation og omklædning blev foretaget.

9.4.6. Fiksering

Anbringelse i sikringscelle kan efter cirkulærets § 10 kombineres med fiksering hvis dette skønnes nødvendigt. Fiksering må efter bestemmelsen kun omfatte brug af bælte og eventuelt fod- og håndremme og handsker.

Det skal angives på observationsarket for sikringscelleanbragte om fiksering har været anvendt, og hvori fikseringen bestod.

I den rapport som jeg har modtaget, er her anført at fiksering er anvendt i form af bælte, fodremme og håndremme (men ikke handsker).

9.4.7. Kompetence

Kompetencen til at træffe afgørelse om anbringelse i sikringscelle ligger hos anstaltens vagthavende leder. Hvis forholdene ikke tillader at man afventer lederens afgørelse, træffes beslutningen af den tilstede-

værende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde. Den vagthavende leder skal da så hurtigt som muligt underrettes om anbringelsen, jf. bestemmelsernes § 11.

Det fremgår af den rapport som jeg har modtaget, at beslutning om an-bringelse blev truffet af ”anstaltsleder/bagvagt”.

9.4.8. Lægetilsyn

Reglerne om lægetilsyn ved anbringelse i sikringscelle findes i bestemmelsernes §§ 12 og 13, der vedrører henholdsvis tilfælde hvor fiksering ikke har været anvendt, og tilfælde hvor fiksering har været anvendt.

Den rapport som jeg har modtaget, vedrører som nævnt et tilfælde hvor fiksering blev anvendt. Det følger herefter af § 13, stk. 1, at læge skal tilkaldes omgående med henblik på at lægetilsyn kan finde sted så hurtigt som det kan lade sig gøre, medmindre lægen har sikret sig at lægeligt tilsyn er åbenbart unødvendigt. Hvis fiksering helt undtagelsesvis varer ud over ét døgn, skal lægen orienteres dagligt således at lægetilsyn kan finde sted medmindre lægen finder det åbenbart unødvendigt, jf. § 13, stk. 5.

Det fremgår af observationsarket i rapporten at fiksering fandt sted kl. 20.00, og at læge blev tilkaldt kl. 20.20.

Det er kritisabelt at lægen først er tilkaldt 20 minutter efter anbringelsen, idet jeg går ud fra at der ikke har været særlige hindringer for at tilkalde lægen omgående.

I observationsarkets rubrik 3 skal der angives et resumé af samtalen med lægen. I den rapport som jeg har modtaget, har lægen selv skrevet sin vurdering af den indsatte, og denne vurdering er dateret.

Det fremgår imidlertid ikke heraf hvornår lægetilsynet fandt sted. Af observationslisten fremgår det at den domfældte blev tilset af lægen kl. 21.20.

Dette bør efter min opfattelse også angives i rubrik 3 i forlængelse af resuméet af samtalen med lægen.

Lægens vurdering er angivet i rubrik 2, der vedrører tilfælde hvor fiksering ikke er anvendt.

Denne burde være placeret i rubrik 3.

9.4.9. Tilsyn og notatpligt

Efter bestemmelsesens § 13, stk. 2, skal en domfældt der er fikseret, have en fast vagt. Den faste vagt skal efter stk. 3 være en dertil udpeget anstaltsbetjent eller andet kvalificeret personale der ikke samtidig har andre arbejdsopgaver end at tage sig af den fikserede domfældte.

Efter bestemmelsesens § 15 skal enhver der tilser den domfældte, foretage notat på et observationsskema, og dette notat skal indeholde oplysninger om tidspunktet for tilsynet samt oplysning om den domfældtes tilstand, herunder eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde anbringelsen/fikseringen.

Navnene på de faste vagter angives i observationsarkets rubrik 3.

I den rapport som jeg har modtaget, er her angivet tre navne. Indsættelsen i sikringscelle havde en varighed af under syv timer. Det fremgår at den indsatte i denne periode har haft tre faste vagter og i øvrigt er blevet tilset af tre andre.

Det bør efter min opfattelse så vidt muligt tilstræbes at det er den samme faste vagt der fører det almindelige tilsyn med den domfældte – særligt hvor anbringelsens varighed er så kort som her.

På observationsarket er anført en række observationer. Disse er i visse tilfælde foretaget med op til en times mellemrum.

Idet jeg går ud fra at anstalten i de enkelte tilfælde skønner hvor ofte tilsyn bør finde sted, foretager jeg ikke videre vedrørende de stedfundne tilsyn.

9.4.10. Ophør

Anbringelse i sikringscelle og anvendelse af fikseringsmidler må ikke udstrækkes længere end det skønnes absolut påkrævet, jf. bestemmelsernes § 19, stk. 1.

I den rapport som jeg har modtaget, var den domfældte anbragt i sikringscelle i 10 timer.

Henset til de noterede observationer på observationsarket om den domfældtes tilstand og opførelse samt til at en del af fikseringen blev fjernet efter den domfældte var faldet til ro, giver denne anbringelse mig ikke anledning til bemærkninger.

Kompetencen til at træffe beslutning om lempelse eller ophør af brug af fikseringsmidler/sikringscelle træffes efter bestemmelsesens § 19, stk. 2, af anstaltslederen eller den han bemyndiger dertil.

Det er i rapporten angivet at beslutningen om lempelse af fiksering og (senere) ophør af sikringscelleanbringelsen blev truffet af en bemyndiget.

9.4.11. Efterfølgende kontrol

Anstaltslederen skal i observationsarkets rubrik 7 anføre sine efterfølgende bemærkninger hertil samt underskrive dette. Anstaltslederen har i den rapport som jeg har modtaget, underskrevet denne, men ikke anført yderligere bemærkninger.

10. Opfølgning

Jeg beder om at anstalten sender de udtalelser som jeg har bedt om, tilbage gennem Politimesteren i Grønland og Direktoratet for Kriminalforsorgen, som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

11. Underretning

Denne rapport sendes til Anstalten for domfældte i Nuuk, Politimesteren i Grønland, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Det Grønlandske Kriminalforsorgsnævn, Folketingets Retsudvalg og de domfældte i anstalten. Rapporten vil i en grønlandsk udgave blive eftersendt til anstalten.

Inspektionschef
Lennart Frandsen